

۱۳۹۸/۹/۱۵
درج شده

بازشناسی مطالعات

همان به پایداری

طاهره میرعمادی

پژوهشکده مطالعات فناوری‌های نوین سازمان پژوهش‌های علمی و صنعتی ایران

سرشناسه	میرعمادی، طاهره، ۱۳۳۳ -
عنوان و نام پدیدآور	بازشناسی مطالعات گذار به پایداری / طاهره میرعمادی؛ ویراستار علمی کیارش فرناش
مشخصات نشر	تهران: مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور، ۱۴۰۱.
مشخصات ظاهری	۲۲۵ ص:؛ جدول، نمودار.
شابک	۹۷۸-۶۲۲-۵۷۲۱-۰۵-۰
وضعیت فهرست‌نویسی	فیپا
یادداشت	کتابنامه.
موضوع	نوآوری -- مدیریت Technological innovations -- Management سیاست‌گذاری Policy sciences
شناسه افزوده	فرناش، کیارش، ۱۳۶۸ - ویراستار
شناسه افزوده	مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور
شناسه افزوده	National Research Institute for Science Policy (NRISP)
رده‌بندی کنگره	HD۴۵
رده‌بندی دیویی	۶۵۸/۴۰۶۳
شماره کتاب‌شناسی ملی	۸۸۱۹۰۰۲
اطلاعات رکورد کتاب‌شناسی	فیپا

بازشناسی مطالعات گذار به پایداری
تألیف: طاهره میرعمادی

ویراستار علمی: کیارش فرناش

سر ویراستار علمی: سپهر قاضی‌نوری

ناشر: مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور

تاریخ انتشار: ۱۴۰۱

نوبت چاپ: اول

چاپ و صحافی: چاپار

شمارگان: ۱۰۰۰

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۵۷۲۱-۰۵-۰

توزیع و پخش: انتشارات مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور

نشانی ناشر: تهران، میدان ونک، خیابان ملاصدرا، خیابان شیراز جنوبی، خیابان قانعی‌راد، پلاک ۹

وبگاه: www.nrisp.ac.ir تلفن: ۸۸۰۳۶۱۴۴

قیمت: ۱/۲۵۰/۰۰۰ ریال

صحت مطالب این کتاب بر عهده صاحبان اثر است.

پیش‌گفتار

ایده تدوین یک مجموعه کتاب برگزیده و قابل تدریس و ترویج در دانشگاه و صنعت برای حوزه سیاست‌گذاری و همچنین مدیریت فناوری و نوآوری را چند سالی بود در ذهن داشتم. بر اساس این فرض که یک رشته علمی، بدون وجود منابع مکتوب پذیرفته‌شده بین اجتماع دانشی خود، در جامعه، صنعت و کاربرد، هم‌جا نخواهد افتاد و هم‌این‌که پیشرفت نخواهد کرد. جوانانی که وارد یک رشته می‌شوند (به ویژه اگر مانند این حوزه، فاقد مقطع کارشناسی باشد) بدون چنین منابع مستندی، در طول دوران تحصیل، دچار سردرگمی خواهند بود و پس از ورود به فضای شغلی هم نخواهند توانست برای کارفرمایان و همکاران خود توضیح دهند که چه کاره هستند و چه می‌خواهند بکنند.

در همین راستا در شماره تابستان ۱۳۹۸ فصلنامه سیاست علم و فناوری ویژه‌نامه‌ای مشتمل بر ۴۰ مقاله را طراحی و سردبیری کردم که روی مباحث رشته سیاست‌گذاری علم و فناوری پوشش خوبی می‌داد و با حضور کلیه اساتید و صاحبه نظران بنام آن رشته تدوین شده بود لیکن هنوز هم جای کتاب را نمی‌گرفت به ویژه آن‌که مدیریت فناوری و نوآوری در سطح بنگاه را شامل نمی‌شد.

تکرار آن تجربه برای تدوین مجموعه کتاب‌های فاخر با چند مشکل مواجه بود:

- اول اینکه عمده پژوهشگران ترجیح می‌دهند مطالب خود را در قالب مقاله عرضه کنند که امتیاز مؤثرتر و حجم کمتری دارد. به ویژه آن‌که مجله و مقاله، کالایی مصرفی است که عمر آن به پایان می‌رسد اما کتاب و به ویژه کتاب درسی، کالایی سرمایه‌ای است که باقی می‌ماند و تا سال‌ها خوانده و نقد می‌شود و لذا وقت و دقت بسیار بیشتری هم از نویسنده می‌طلبد.

- دوم اینکه هزینه انتشار کتاب، بالاتر و تأمین آن دشوارتر بود زیرا هم باید حق‌التألیفی ولو مختصر برای نویسندگان در نظر گرفته می‌شد و هم چاپ آن سرمایه زیادی می‌طلبد چون اکتفاء به انتشار دیجیتالی در مورد کتاب کفایت نمی‌کند.

- سوم هم اینکه هماهنگ کردن یک مجموعه علمی سطح ملی مانند مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور با انجمن علمی مدیریت فناوری و نوآوری ایران به عنوان گردآورنده متخصصان این حوزه، کاری دشوار بود و حضور هر دو مجموعه برای تأمین مالی و نیز اعتباربخشی به کتاب‌ها ضروری می‌نمود.

به هر حال با تغییرات مدیریتی هر دو نهاد مزبور در سال ۱۳۹۹ فرصتی استثنائی حاصل و کار از طریق انتشار عمومی یک فراخوان آغاز گردید. پیشنهادات واصله که توسط بهترین پژوهشگران برای هر عنوان تهیه شده بود به کارگروه تخصصی ایجادشده برای این امر احاله و پس از بررسی پیشنهادات مطروحه برای هر عنوان کتاب، رأی‌گیری مخفی بین اعضاء انجام گردید تا پیشنهاد برتر با اکثریت مطلق آراء انتخاب شود. سپس ناظر (ویراستار علمی) هر عنوان کتاب، برگزیده شد تا نویسندگان کتاب زیر نظر وی به تدوین مطالب بپردازند. یک راهنمای کامل هم برای تألیف و ارزیابی کتاب‌های حاصله توسط اینجانب تهیه و به تصویب کارگروه رسید.

هم‌افزایی بین چند فعالیت مختلف در سال‌های اخیر نظیر مدیریت کارگروه واژه‌گزینی انجمن، سردبیری فصلنامه سیاست علم و فناوری و نیز سرویراستاری این مجموعه کتاب‌ها، برکاتی به همراه داشت که از جمله آنها، شناخت دقیق توانایی و تعهد علمی پژوهشگران این حوزه و نیز بکارگیری واژگان مصوب فرهنگستان زبان و ادب فارسی در این کتاب‌ها بود.

امید آن دارم که این مجموعه کتاب بتواند سطح قابل قبولی از کیفیت و اعتبار را کسب و مورد پذیرش خوانندگان فاضل دانشگاهی و صنعتی قرار گیرد.

در اینجا لازم است تشکری داشته باشیم از همت همه نویسندگان و ناظران کتاب‌ها و نیز رئیس و سایر دست‌اندرکاران هر دو نهاد همکار یعنی مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور و انجمن مدیریت فناوری و نوآوری ایران. به ویژه از تلاش‌های خالصانه سرکار خانم دکتر لیلا خزدوزی در این پروژه سپاسگزارم. اکنون که در سال ۱۴۰۰ شمسی کشورمان در آستانه قرن جدید و سرنوشتی نو قرار دارد همه باید بکوشیم تا این آب و خاک را بهتر از آنچه از پدران تحویل گرفتیم به دست فرزندان برسانیم.

سپهر قاضی‌نوری

استاد دانشگاه تربیت مدرس

سرپرستار مجموعه کتاب‌های فاخر

سیاست‌گذاری و مدیریت علم، فناوری و نوآوری

www.ketab.ir

گفتار اول.....	۱
فصل اول (ول) کلیات	۳
۱-۱ مقدمه	۳
۲-۱ از نظام نوآوری تا نوآوری در نظام	۳
۳-۱ تعریف قلمرو و شاخه‌های اصلی مطالعات گذار	۶
۴-۱ تبیین واژگان کلیدی مطالعات گذار به پایداری	۷
۱-۴-۱ نظام اجتماعی-فنی	۷
۲-۴-۱ گذار	۷
۳-۴-۱ مفاهیم هم‌جوار گذار به پایداری	۹
۴-۴-۱ تفاوت بین حوزه‌های مطالعاتی گذار به پایداری و تحول به پایداری	۹
۵-۱ مراحل فرآیند گذار	۱۱
۶-۱ محورهای مطالعات گذار به پایداری	۱۲
۱-۶-۱ ملاحظات نظری: مطالعات گذار به عنوان علم پسادادی و رای ابرانگاره‌ها	۱۲
۲-۶-۱ چشم‌انداز چندسطحی و گونه‌های گذار	۱۳
۳-۶-۱ مدیریت گذار و مدیریت راهبردی کُنام: دو حوزه تجویزی	۱۴
۴-۶-۱ فرآیند گذار و قدرت سیاسی	۱۵
۵-۶-۱ فرآیند گذار و بُعد فرهنگی	۱۷
۶-۶-۱ فرآیند گذار و مسئله جغرافیا	۱۷
۷-۶-۱ گذار و سیاست‌گذاری	۱۸
۷-۱ نتیجه‌گیری	۱۸
فصل دوم (مبانی نظری)	۱۹
۱-۲ مقدمه	۱۹
۲-۲ عدم‌تطابق پیشینه گذار با روش‌های متعارف مطالعه نظریه‌ها	۱۹
۳-۲ ظهور علم پسادادی	۲۱
۱-۳-۲ مرحله اول (مرور و رای ابرانگاره‌ها)	۲۲
۲-۳-۲ مرحله دوم (تحقیق و رای ابرانگاره‌ها)	۲۲
۳-۳-۲ مرحله سوم (نظریه و رای ابرانگاره‌ها)	۲۳
۴-۲ مطالعات گذار به عنوان علم پسادادی و رای ابرانگاره‌ها	۲۴
۵-۲ تبارشناسی چهار رکن مطالعات گذار	۲۴
۶-۲ مبانی فلسفی مدیریت گذار و مدیریت راهبردی کُنام	۲۵
۷-۲ مبانی فلسفی چشم‌انداز چندسطحی	۲۷
۸-۲ اتصال نظریه چشم‌انداز چندسطحی و مدیریت گذار	۳۰
۹-۲ نتیجه‌گیری	۳۲

فصل سوم) چشم‌انداز چندسطحی ۳۳

۱-۳ مقدمه ۳۳

۲-۳ اجزاء اصلی نظام اجتماعی-فنی ۳۴

۱-۲-۳ انتقاد اصلی به چشم‌انداز چندسطحی و مسئله عاملیت ساختار سرشت ۳۷

۳-۳ مفاهیم کلیدی ۳۹

۴-۳ مطالعه موردی ۴۱

۱-۴-۳ نظام سوخت خودرو در ایران ۴۱

۲-۴-۳ تحلیل رژیم فنی-اجتماعی فناوری سوخت خودرو در ایران ۴۲

۵-۳ سازوکارهای تأثیرگذاری منظر، رژیم و کنام ۴۴

۱-۵-۳ تأثیر منظر بر رژیم ۴۴

فصل چهارم) مسیرهای گذار ۴۹

۱-۴ مقدمه ۴۹

۲-۴ گونه‌شناسی مسیر گذار ۴۹

۱-۲-۴ مسیر گذار صفر: سناریوی بدون تغییر ۵۰

۲-۲-۴ مسیر گذار اول: مسیر تحول ۵۰

۳-۲-۴ مسیر گذار دوم: گذار بازتابی - هم‌راستایی ۵۱

۴-۲-۴ مسیر گذار سوم: جایگزینی فوری ۵۲

۵-۲-۴ مسیر گذار چهارم: بیکربندی مجدد ۵۴

۳-۴ تحولات نظری پس از ۲۰۱۵ ۵۶

۴-۴ نتیجه‌گیری ۶۰

فصل پنجم) مدیریت گذار ۶۱

۱-۵ مقدمه ۶۱

۲-۵ از برنامه‌ریزی درازمدت تا حکمرانی بازاندیشانه ۶۱

۳-۵ نظریه مدیریت گذار چیست و از کجا آمده است؟ ۶۳

۴-۵ چرخه مدیریت گذار ۶۴

۱-۴-۵ شناخت قلمرو مسئله و شناخت ساختار آن، استقرار عرصه گذار و تجسم آینده ۶۴

۲-۴-۵ تدوین دستور کار گذار و به تصویر کشیدن با ائتلاف‌ها ۶۵

۳-۴-۵ بسیج بازیگران، اجرای پروژه و تجربه‌اندوزی ۶۵

۴-۴-۵ ارزیابی و نظارت ۶۵

۴-۴-۵ عرصه‌های گذار ۶۷

۵-۴-۵ پשתازان یا پیشگامان ۶۸

۶-۴-۵ مقاومت رژیم ۶۹

۷-۴-۵ ایجاد آمادگی برای رویارویی با عدم قطعیت‌ها ۶۹

۸-۴-۵ عجین بودن فرآیند و محتوا ۷۰

۷۰	۵-۴-۹ توانمندسازی پیشگامان، کلید اصلی مدیریت گذار.....
۷۱	۵-۵ مراحل مدیریت گذار.....
۷۲	۵-۶ نقاط ضعف مدیریت گذار، فاصله حوزه نظر تا میدان کاربرد.....
۷۳	۵-۷ نتیجه‌گیری: انتقادات به مدیریت گذار از دیدگاه کاربرد.....
۷۷	فصل ششم) مدیریت راهبردی کنام.....
۷۷	۶-۱ مقدمه.....
۷۷	۶-۲ تعریف واژگان کلیدی.....
۷۸	۶-۳ پشتوانه نظری مدیریت راهبردی کنام.....
۸۱	۶-۴ تحولات نوین در عرصه نظری.....
۸۲	۶-۵ فرآیند داخلی کنام.....
۸۳	۶-۶ انتقادات به تجارب عملی ایجاد کنام.....
۸۴	۶-۷ فرآیندهای بیرونی کنام.....
۸۴	۶-۷-۱ محافظت در برابر فشارهای انتخاب رژیم.....
۸۷	۶-۸ پرورش نوآوری در فضاهای حمایتی.....
۸۷	۶-۹ توانمندسازی و انتخاب راهبردهای گذار.....
۸۸	۶-۱۰ مطالعه موردی: توسعه کنام از طریق راهبرد بسط و تحول.....
۹۱	گفتار دوم.....
۹۳	فصل هفتم) فرآیند گذار به پایداری و مسئله قدرت سیاسی.....
۹۳	۷-۱ مقدمه.....
۹۴	۷-۲ مروری بر پیشینه تعریف قدرت در اندیشه سیاسی.....
۹۵	۷-۳ انعکاس نگرش دوگانه به قدرت و حکمرانی در پیشینه گذار.....
۹۶	۷-۳-۱ قدرت و چشم‌انداز چندسطحی.....
۹۸	۷-۴ مطالعه موردی: رژیم انرژی در ایران و کنام فتوولتائیک.....
۹۹	۷-۴-۱ نظریات مدیریت گذار و مسئله قدرت.....
۱۰۰	۷-۴-۲ تقسیم‌بندی انواع قدرت از نظر پیشینه مدیریت گذار.....
۱۰۳	۷-۵ آسیب‌های مفهوم مشارکت در تصمیم‌گیری و تردید در مورد واقعیت‌های عصر پس‌سیاسی.....
۱۰۵	۷-۶ نتیجه‌گیری.....
۱۰۷	فصل هشتم) گذار و بُعد فرهنگی.....
۱۰۷	۸-۱ مقدمه.....
۱۰۹	۸-۲ مقایسه مکاتب مطالعات فرهنگی از نظر مطالعات گذار.....
۱۱۳	۸-۲-۱ تأثیر نوآوری کنام بر منظر.....
۱۱۶	۸-۳ نحوه مدیریت (اجرا) پرفرماتیو کارآفرین در تغییر منظر.....
۱۱۷	۸-۴ تعدد روایت‌ها و ظهور ائتلاف‌های حامی در جامعه.....
۱۱۹	۸-۵ جدال گفتمانی دو کنام بر سر جانشینی رژیم.....

۶-۸	معضل مشروعیت بخشی نوآوری در فضای غیرگفتمانی و غیربازتابنده.....	۱۲۰
۷-۸	نتیجه گیری.....	۱۲۱
۱۲۳	فصل نهم) جغرافیا و گذار به پایداری.....	۱۲۳
۱-۹	مقدمه.....	۱۲۳
۲-۹	مسئله مقیاس و پیشینه گذار.....	۱۲۵
۱-۲-۹	کنام و مسئله مقیاس.....	۱۲۶
۲-۲-۹	رژیم های اجتماعی- فنی و مسئله مقیاس.....	۱۲۹
۳-۲-۹	منظر و مسئله مقیاس.....	۱۲۹
۳-۹	چستی مفهوم فضا.....	۱۳۱
۱-۳-۹	چشم انداز مفهوم سازی فضایی در پژوهش های گذار.....	۱۳۳
۴-۹	نتیجه گیری.....	۱۳۶
۱۳۹	فصل دهم) گذار شهری.....	۱۳۹
۱-۱۰	مطالعات پایداری شهری.....	۱۳۹
۲-۱۰	گذار شهری، یک جریان جدید در مطالعات گذار.....	۱۴۰
۳-۱۰	مدیریت شهری و مدیریت گذار.....	۱۴۱
۴-۱۰	سابقه مطالعات در موضوع گذار شهری.....	۱۴۴
۵-۱۰	ویژگی های مطالعات گذار شهری به پایداری.....	۱۴۵
۱-۵-۱۰	مطالعات گذار شهری به عنوان پل اتصال چند نظام.....	۱۴۵
۲-۵-۱۰	نماینده هنجار مدنی و حکمرانی مشارکتی.....	۱۴۵
۳-۵-۱۰	حکمرانی چندسطحی.....	۱۴۵
۶-۱۰	قلمرو مدیریت گذار شهری به پایداری.....	۱۴۶
۱-۶-۱۰	حوزه اول: حکمرانی و برنامه ریزی.....	۱۴۶
۲-۶-۱۰	حوزه دوم: نوآوری و رقابت پذیری اقتصادی.....	۱۴۷
۳-۶-۱۰	حوزه سوم: عدالت اجتماعی به عنوان هنجار شهری.....	۱۴۷
۴-۶-۱۰	حوزه چهارم: مدیریت منابع و کاهش آثار تغییر اقلیم.....	۱۴۸
۵-۶-۱۰	حوزه پنجم: شهر و فضای عمومی.....	۱۴۸
۷-۱۰	نتیجه گیری: رابطه بین فضای شهری و گذار به پایداری.....	۱۴۹
۱-۷-۱۰	شهر به مفهوم پل اتصال بین پیشینه گذار و پیشینه فضا.....	۱۴۹
۲-۷-۱۰	شهر به مفهوم مجموعه ای از هنجارها.....	۱۴۹
۳-۷-۱۰	شهر به مثابه سکویی برای اقدام (آزمایشگاه زنده).....	۱۵۰
۸-۱۰	مطالعه موردی: برنامه جهش انرژی صفر در هلند.....	۱۵۰
۱-۸-۱۰	برنامه ساختمان های انرژی صفر چیست؟.....	۱۵۱
۱۵۳	فصل یازدهم) گذار و جنوبگان جهانی.....	۱۵۳
۱-۱۱	مقدمه.....	۱۵۳